

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Tisztújítás

Talán néhányan olvasták a honlapunkon a „*Kárpáti Lapokban*” megjelent, az előző elnökséggel és a tagsággal is kritikus leveleket Bánhidi Attila, Orbán Imre vagy Péntek Attila tagtársainktól. Ezek a levelek számos olyan problémát érintettek, amelyek az Egyesület nem eléggé hatékony és nem eléggé céltudatos működését érintik. (2. old.)

Kísért a múlt

Történelmi emlékeink bemutatását középkori templomainkkal folytatjuk (9. old.)

A bükki Bél-kő tövében a Bélháromkúti Apátság

Szja 1 %

Adószámok:

Magyarországi Kárpát Egyesület (MKE):

18036345-1-41

Kárpát Egyesület, Eger (KEE):

18584202-1-10

Pestkörnyéki Kárpát Egyesület (PKE):

18690651-1-13

Kárpát Egyesület Miskolc (KEM)

18442544-1-05

Közeleg az adóelszámolás ideje. Adófizető tagjainktól tisztelettel kérjük és egyben elvárjuk, hogy a személyi jövedelemadójuk 1%-ával szeretett egyesületünket támogassák. Buzdítsák családtagjaikat, barátait, ismerőseiket arra, hogy felajánlásaikat az Egyesületünk javára tegyék meg. Kérünk mindenkit a rendelkezés pontos kitöltésére és a kisméretű borítéokra figyeljenek, mert pontatlanság, elírás esetén a felajánlott összeget elveszítjük.

Túraprogramok

Az elmúlt esztendőben kiemelkedően sok és érdekes túrán vehettünk részt. A PKE által szervezettekről készült statisztikát lapunkban közöljük. Szerencsére programszervezőink nem fogytak ki az ötletekből így a 2007-es esztendőben is lesz hová menni kirándulni. Szakítva a korábbi évek gyakorlatától, a továbbiakban a programokat nem közöljük, hiszen az egyesületi (<http://karpategyesulet.hu>) és a tagegyesületi (<http://kee.eck.hu>) honlapok naprakészen teszik ezt. Kérjük tehát a megjelölt honlapok rendszeres felkeresését. (3. old.)

A tisztújító közgyűlés után...

A Magyarországi Kárpát Egyesület késő éjszakába nyúló évzáró közgyűlésén, a még ébren lévő tagság tisztújítást hajtott végre. Az elnöki poszton továbbra is **Dr. Jeszenszky Géza** tagtársunknak szavaztak bizalmat a résztvevők, az ügyvezető alelnök **Nagy Péter** a „*Kárpáti Lapok*” szerkesztője lett, míg a két alelnöki posztra **Stauróczy Tamás** és **Péntek Attila** – jelenlegi webmesterünk – került. A titkári feladatokat továbbra is **Lehotzky Gyula** látja el. Az elnökség tagjai továbbá – az alapszabály szerint a négy legnagyobb létszámot képviselő tagegyesületek vezetői – **Komlósi András (KEM)**, **Köves Gyula (KEE)**, **Vámos László (PKE)**.

Az új elnökség egyelőre feltételelesen a 2007. májusi rendkívüli közgyűlésig vállalta feladatát. Ezen közgyűlésen kerül kiértékelésre az új elnökség által végzett „vérfrissítő” tevékenység eredményessége és kerülnek tisztázásra olyan kérdések amelyek Egyesületünk működési céljával függenek össze. Az új elnökség mindenekelőtt ezeknek az alapvető problémáknak a megoldását tekinti elsődleges feladatának.

Péntek Attila

Új helyen az MKE klub

Hosszú távon nézve mindenképpen kívánatos egy állandó klubhelység, amely a csütörtök esti rendszeres klubestjeinknek egy méltó otthont nyújt. Ebben a kérdésben már nemcsak megtettük a szükséges lépéseket de **Nagy Péter** lelkes és áldozatkész közbenjárása folytán megszületett a jelenleg **véglegesnek tűnő megoldás** is. Ebben a klubhelységen kívánjuk elhelyezni az Egyesület **könyvtárát** is, amelynek állománybavétele és működési elveinek kidolgozása folyamatban van. Az év egyik jelentős beruházása volt egy **vetítő** vásárlása, hogy végre függetleníteni tudjuk magunkat másoktól a klubesteken rendszeresített vetítések terén. Az új évben a lehetőségeknek megfelelően megpróbálunk egy legalább egy hónapos időszakra rögzített klubprogramot összeállítani, amelyet az Egyesület tagjai részben a levelezési címükre küldött „**Hírlevél**” formájában kapnak meg, részben az Egyesület klubhelységében személyesen juthatnak hozzá kinyomtatott formában.

A **Mályi József** kezdeményezte MKE klub az elmúlt két éves időszakban népszerűvé vált. Mint tudjátok, először a Dohány utcai könyvesboltban, 2006-ban pedig a Guru alpinsport klubjában minden héten, csütörtökön este találkoztunk. Ha hullámzó létszámmal is, de mindig összejöttünk, egyéb program nem lévén, akkor baráti beszélgetésre, programok tervezésére. A klubéletet mindenképpen szeretnénk folytatni a jövőben is és az, hogy most témaként szerepel az elnökség asztalán, egyetlen prózai oka van, nevezetesen a **pénz**.

Pontosabban annak hiánya. Magánemberként hamarosan mindannyiunk megtapasztalja az állami vezetésünk megszorító intézkedéseit. Mi, mint civil egyesület úgyszintén elszenvedjük e kényszert. Gazdasági okok miatt a Guru vezetője 2007-re duplájára megemelte a klub bérleti díját, amit előbb vagy utóbb mindenképpen be kell fizetnünk. Az eladósodást elkerülve, bizonytalan jövőbeni bevételeinkre nem szabad előre elkötelezettséget vállalnunk, ezért az MKE klub számára – kedvezőbb anyagi feltételekkel – másik helyet kellett keresnünk. Örömmel jelentjük, megtaláltuk és ingyen van! Azaz nem teljesen, pénzbe ugyan nem kerül, **munkánkkal törlesszünk**. Részt fogunk venni az intézmény természetjárás támogató programjaiban, gyermek és ifjúsági túrákat szervezünk és vezetünk részükre. **Májér Zsuzsa** kedves társunk vállalta a gyermekprogramok ápolását – ebben minden bizonnyal hathatós segítséget kap majd **Magyar Zoltán** tagtársunk részéről is –, azonban a „technikai tervezésben és kivitelezésben” nagyon számítnunk más, gyermekszertető, főleg szabadidővel rendelkező nyugdíjas társaink segítségére is. Most már eláruljuk, a befogadó szervezet a **Zeg-zug Zuglói Gyermekház**, 1146 Budapest, Hermina út 3. A klubvezető **Stauróczy Tamás**, a klubest ideje **csütörtök, 18-21. óra** között.

Péntek Attila

Ezeken a helyeken jártunk 2006-ban

Túra megnevezése	Túra dátuma	Táv	Szint
01. Szilveszter a Bakonyban	2005.12. 29- 2006. 01.1.	15 km	200 m
02. Bükk hegység	2006.01. 27-29.	19 km	600 m
03. A Balaton jegén	2006.02. 4.	22 km	
04. Tarjánka patak	2006.02. 5.	10 km	150 m
05. Alacsony Tátra, Szlovákia	2006.02.11-13.	SIKERTELEN	
06. Dél-Dunántúli Kék túra	2006.03.3-5.	43 km	140 m
07. Burda hegység, Szlovákia	2006.03.15.	14 km	300 m
08. Tribecs hegység, Szlovákia	2006.03.24-26.	35 km	1550 m
09. Fertő tó, kerékpártúra	2006.03.31.-04.2.	90 km	
10. Murányi fennsík, Szlovákia	2006.04.14-17.	31 km	1600 m
11. Meszes hegység, Románia	2006.04.28.-05.1	22 km	400 m
12. Keleti-beszékdek, Kárpát túra	2006.05.14-21.	95 km	4000 m
13. Dél-Dunántúli Kék túra	2006.06.2-5.	67 km	
14. Vízi túra	2006.06.30.-07.2	25 km	
15. Júliai-Alpok, Szlovénia	2006.07.13-23.	77 km	9620 m
16. Rax-Alpok, Ausztria	2006.08.18-21.	40 km	1500 m
17. Mehádia-Vulkán, Románia	2006.09.08-17.	160 km	6000 m
18. Vértes hegység	2006.09.17.	24 km	400 m
19. Velencei hegység	2006.09.30.	24 km	300 m
20. Telkibánya, Zempléni hegység	2006.10.06-08.	20 km	200 m
21. Balaton-felvidék	2006.11.10-12.	35 km	500 m
22. Pilis hegység	2006.11.25.	15 km	400 m
23. Salgótarján, Karancs-Medves	2006.12.09-10.	35 km	1300 m
24. Biatorbágy-Sóskút	2006.12.17.	25 km	800 m

2006. év számokban

Túrák száma:	24
Hazai túrák száma:	15
Külföldi túrák száma:	9
Túráink során	6 országban jártunk
Résztevők száma:	130 fő
Túranapok száma:	76 nap
Megtett táv gyalogosan:	828 km
Megtett szintkülönbség a gyalogos túrákon:	29760 m
Megtett táv kerékpárral:	90 km
Megtett táv kenuval:	25 km
Legtöbben az utótalálkozón vettek részt (Telkibánya):	50 fő
Legkevesebben a Balaton jegén vettek részt:	3 fő

összeállította:
Vámos László, PKE

Hó-éhség idején

A sí-rajongók nemcsak itthon, egész Európában szomorkodnak, mert természetes hó az Alpokban is csak 1500 méter fölött van, de a szokatlan meleg miatt a hóagyúk is többnyire üzemen kívül vannak. Persze így vagy otthon maradunk, vagy gyötörjük a léceket, azután dolgozhatnak a javítók, és persze többen fognak hamarosan új sít vásárolni.

Itthon még egy centi hó sem esett a hegyekben. Beütött a globális felmelegedés?– kérdik sokan. Megnyugtató: a magyar síbajnokság 1923-ban, majd 1925, 1926, 1927-ben hóhiány miatt elmaradt, tehát már akkor is volt globális felmelegedés – szerencsére azután jött a globális lehülés, még jóval a hidegháború előtt. De nem kell olyan messzire visszamenni az időben: két éve Magyarországon csak február elejére jött meg a hó, hogy azután leessen egy méter. Ez sem volt ritkaság. Most került kezembe egy 1988-as írásom.

„Idén február közepén már-már leírtuk az 1987/88-as szezont, mint fél évszázad legfeketébb telét, hiszen ami kevés hó addig lehullott, azt rögtön elmosta az eső, elolvasztották a meleg délnyugati szelek. Sovány vigasz volt, hogy a Tátrában, sőt az Alpokban sem volt jobb a helyzet, le kellett mondani a sítúrákat. Azután három hét alatt több hó esett magasabb hegyeinkben, mint a tavalyi nagy télben összesen, március 13-án jó 80 cm hó és igazi magashegyi időjárás fogadta Nagy-Hideghegy többszáz látogatóját.”

A jövőt ugyan nemcsak a magamfajta történész, de még a meteorológus sem tudja megjósolni, de a sízők optimizmusa töretlen, mindig hisznek a kedvező előrejelzéseknek. Tehát január elején havazás várható az Alpokban, a hét második felére ez a Tátrába is elérhet. A hazai hegyekben – úgy néz ki – még várni kell a komolyabb hóra, de ettől még itthon is lehet egy jó közepes szezon. Tavaly ilyenkor a Magas-Börzsönyben már 80 cm volt a hómagasság, a Mátra hóagyúzott pályáin még ennél is több. Ha január közepére feleannyi összejönne, azzal már kiegeznénk.

Jeszenszky Géza, MKE

Nagy-Hideghegy turistaház és Nagy-Inóc 2006. januárban

Őszi túra a Páring-hegységben

Csanádi Imrével a júniusi Észak-Velebit túra alkalmával ismerkedtem meg, s bár Imre barátunk már túl jár a hatvanadik életévén, fiatalos lendülete, energikussága magával ragadott.

Groapa Seacă menedékház.

Indulás a Páring gerincére.

Balra Orbán Imre jobbra Csanádi Imre

gyanánt, de a házban kíméletlen sötét van...

Jó estét kívánok! Köszönünk. S a válasz, szintén Jó estét... A tulajdonos román ember, kinek felesége magyar nemzetiségű. De nem Ők köszönnek vissza, hanem egy idősebb román néni. Szobát kapunk, begyűjtanak, s reggelre melegvíz is kerül a boylerba. Időben kelünk, fürdünk, eszünk és háromnapi cuccal indulunk a Páring gerincére.

A gerincet a Zsijec forrás völgyén keresztül közelítjük, a Rosile-tó katlanán át. Az első pár száz méter aszfaltos úton, majd erdészeti gépjárművek által járt, s nem agyonjárt úton tesszük meg. Mivel száraz időszak van, így a Zsijec csak éppen csordogál, de a partoldalon lerakott sár

Főnök! Menjünk túrázni Erdélybe az ősszel, szóljt Imre. Úgy legyen, de hová? Mivel kapóra jött a Páring-hegységről megjelenő vadonatúj térkép, így itt volt az ideje, azt felavatni. Telefon Nagy Péterhez, s már hárman vagyunk...

Budapestet autópályán hagyjuk el, ebédünket már a román határ közelében fogyasztjuk. A határon kis várakozás, de már a román aszfaltot tapossa Péter kocsjának gumija. Ej! De szép is ide visszatérni! Körül-belül akkor jártam Erdélyben utoljára, mikor Horthy Miklós fehér lovon bevonult, ha nem akkor a Chauchescu rendszerben... Leírhatatlan a fejlődés 1983-hoz képest!

Arad–Déva–Petrozsény és már a Zsijec-völgyében autózunk a szürkületben. Az éjszakára a Groapa Seacă menedékházat néztem ki szállás

Ágota kunyhó

jelzi, hogy mire képes esőzések idején. A fenyves erdőből kiérve, rátalálunk az Ágota menedék kunyhóra, amit a készítőik egyszerűen egy hatalmas vándorkő tetejére eszkábáltak. 8 embernek ideális bivakhely.

Az út ösvénnyé szűkül, s mi egyre jobban kapaszkodunk a törpe fenyvesben. 1800 méter magasan járhatunk, mikor elhagyjuk a törpe fenyvest, s havasi rétre érünk. Pihenő! Ebédszünet! S, mi lelegeljük az áfonyát, ami a völgyben található.

Egyre fárasztóbb kapaszkodóval jutunk az 1978 méter magasan lévő Rosile-tóhoz, majd a Mándra tavat elhagyva, kikapaszkodunk a Páring-hegység főgerincére. Na, itt aztán az arcunk-

A gerinc még messze van

Gomolygó felbő, süvöltő szél...

ra fagyott a mosoly, a süvöltő széltől és gomolygó ködtől. Eddig rövid pólóban túráztunk, most előkerült a kabát...

Hátizsákjainkat elrejtjük, s a ködben botorkálva feljutunk a Nagy-Páring csúcsára (2519 m). Csúcs fotót készítünk, s már indulunk is vissza a nyeregbe, mert kilátás az már nincs. Most kezdődik a túra, gondolom magamba, mert nem sokat látunk, s itt az ideje a sátorverésnek is. Kaptunk a gerincen, le-föl, le-föl, s találunk végre sátorhelyet. (Közben eltévedtünk, de az nem publikus...) A süvöltő szélben sátrat állítani nem könnyű, de túl vagyunk rajta. Vacsora!

Péter és Imre, mivel Ők egy sátorban vannak, kizárva magukat az általam nyújtandó horkoncortból, már főzik a tarhonyás-tarkababos-hagymás coki-mokit... Én csokit rágszállok, meg elfogyasztok pár „életmentő” májkonzervet...

Sűrűn alszunk, de keveset, mert a Napocska cirógatja a sátrunkat. Kidugom az orrom (egyesekek szerint, ehhez a művelethez Vajdahunyadig kellene „tolatnom”...), ami lefagy! Káprázatosan tisztá az idő, Dél felé látni Romániát...!

Fotó tekintetében bepótoljuk a tegnap délutánt, majd sátrat bontunk, s tovább indulunk a gerincen. A Piatra Táiatá nyeregben reggelizünk, ahol megbeszéljük, hogy leereszkedünk az Ördög-katlanba.

A Zánoaga Mare- és Cálcescu-tavak méltán képezik a Páring fő látnivalóit. El is időztünk itt, úgy vagy délig. Az Ördög-katlan méltó a nevére, mert vadságával lenyűgözött minket. Mivel a Páring-hegység, szerintem legszebb részeit bejártuk, az irányt a Lotru-forrás-völgybe vettük.

A törpe fenyvessel megküzdve, egy valóságos őserdőbe jutottunk, akkora fák között vezetett utunk. A Lotru-patakot többször keresztezve kiértünk a Petrozsény-Voineasa közötti, valaha szebb napokat látott műútra. Innen erőltetett menetben jutottunk fel a Groapa Seacă nyeregbe, a valamikori Hunyad vármegye határához.

A házigazdák meglepetésére és örömeire ismét a Groapa Seacă menedékházban töltöttük a következő két éjszakát. Negyedik napot a Kudzsír-havasok, Páringot összekötő hegycsoportjának szenteltük. Meredek emelkedőn előbb a már emlegetett Groapa Seacă nyeregbe, majd Capra csúcsra (1972.m.) túráztunk. A gyephavasok világában töltöttük el az egész napot, remek kilátással a Páring meredek, sziklás Északi oldalára.

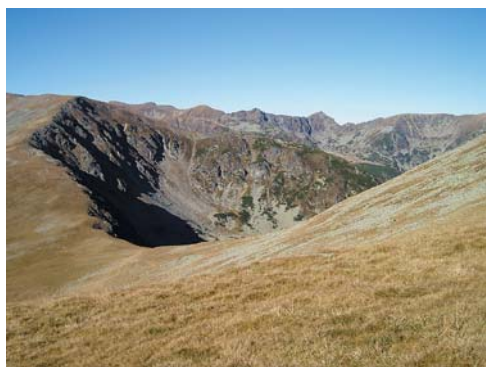
Nagy Péter lábát meggyötörte a bakancs, Ő mezítelen lábbal bolyongott a gyephavason. Született is egy mondóka róla, ami így hangzik: „Itt jön Nagy Péter, ki elhagyta ingét, gatyáját...de cipőjét nem, mert azt még most is ott szorongatja a kezében...” stb...

Csúcsfotó a Nagy-Páringon (2519 m)

Elértük a gerincet

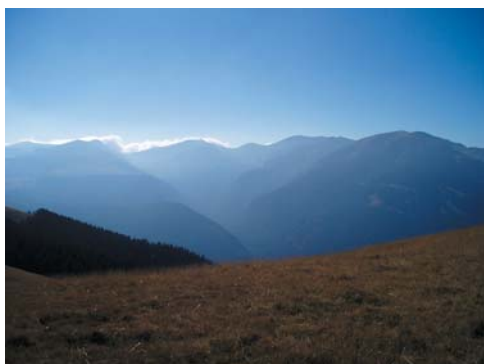
A Páring főgerince

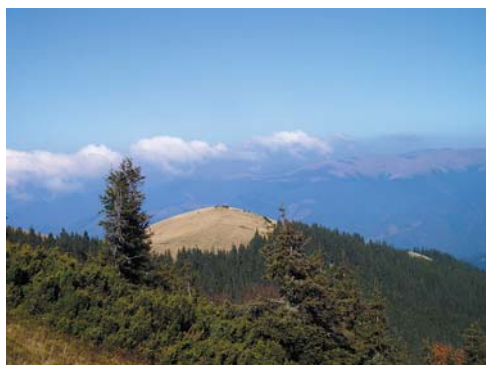
A Páring főgerince

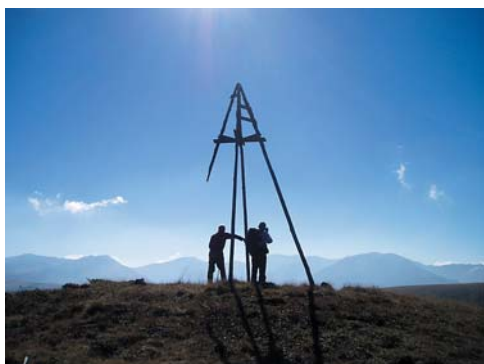
Calcescu-tó

A Páring hegytömege a Kudzsiri havasokból

Útközben a Capra csúcsra

Valabol a Kudzsiri havasokban

A Buha csúcsról remek kilátás nyílt a Vidra-tóra, s a tó közelében látni véltük, a Mályi Józsi által „megénekelt” Lotru-forrás menedékházat is... A lemenő Nap fényeinel búcsúztunk a Páringtól és a Kudzsíri-havasoktól, de indulni kellett vissza a szállásunkra. A házhoz visszaérve találkoztunk a tulajdonossal, akiben egy igen barátságos román embert ismertünk meg. A ház télen-nyáron nyitva áll, s 50 fővel várja a magyar turistákat.

Gurazáda temploma

idején királyi vár volt, majd 1446-ban Hunyadi szépen kiépítette. 1514-ben Dózsa György serege elfoglalta, majd 1552-ben a török kezére jut. 1668-ban Caraffa hosszú ostrom után visszaveszi a töröktől, de a vár jórészt romhalmaz lett. A várfalak maradványa, a szép gótikus várkapu és a felvonóhíd kőszlopai ma is épen állnak. 1541-1542-ben Izabella királyné is lakott a várban a gyermek János Zsigmonddal, ide menekítette a koronát is. A 252.m. magas várhegyről gyönyörű panoráma nyílik a Maros-völgyre és Lippára.

Autónkhoz visszatérve tovább folytattuk utunkat haza. Továbbra is a Maros-völgyében haladtunk, majd az Arad-hegylaját elhagyva, Aradot elkerülve érkeztünk meg a határra. Az átlépés most csak formaság volt, s Imrét 13 óra körül kiraktuk Szegeden az autóbusz pályaudvar környékén. Ő innen folytatta tovább az utat Pécsre. Mi, pedig az autópályára tértünk, s jutottunk Budapestre. Pétertől elbúcsúzva, vonatra szálltam, s meg sem álltam hazáig...

Solymos vára

A túráról csak pozitívan tudok szólni. Remek volt az idő, jó szállásunk volt, várat is láttam..., s felkészültek voltak a túratársak.

A Páring-hegységet mi magyarok ritkán járjuk, de közelsége miatt megéri egy hosszú hétvéget itt tölteni. A Páring térkép jó színvonalú, a turistajelzések mindenhol követhetőek voltak.

Orbán Imre, MKE

Solymos várának megmarad falai

Középkori templomaink 1.

Bélháromkúti Apátság (Bélapátfalva)

Az apátság főbejárata a rózsablakkal

Mónosbél elődje volt. Bélapátfalva nevét az oklevelek a XIII. században Bel, Beel, Beyle alakban, 1330-ban „villa abbatis”, 1415-ben, pedig Apátfalva alakban őrizték meg.

II. Kilit gazdagon ellátta adományokkal a nemzetsége szállásbirtokán alapított monostort. Az alapítás után azonnal hozzáláttak az építkezéshez. Ezt azonban a tatárjárás miatt 1241-ben félbe kellett hagyni. Ahogyan ez egy 1245. évi oklevélből kiderül, a monostor mellett is voltak harcok. A tatárokkal folytatott harc közben itt sebesült meg György fia Sándor mester. A tatárjárásig felépült a monostor keleti szárnya, a templomnak viszont csak homlokzatfalai készültek el ebben az első periódusban. A félbe maradt építkezést egy másik építőműhely fejezte be, közvetlenül a tatárjárás után, mert az adatok szerint a monostorban, 1246-ban már újra éltek szerzetesek.

1495-ben az apátság csere útján Bakócz Tamás kezébe került, aki ekkor egri püspök volt. Úgy tűnik, ez időtől kezdve az egri püspökök birtokában volt a monostor, amelyben a szerzetesek egy ideig még bent maradtak. A XVI. század harmincas éveiben végleg elnéptelenedett az apátság, miután a református hitre tért Perényi Péter az egri püspökség és a káptalan birtokait 1534-ben elfoglalta. Perényi Péter halála után, 1548-ban I. Ferdinánd szerezte meg az egri püspöki váruraldalmat, amelynek a Bélháromkúti apátsági birtok is részét képezte. Az apátság javait 1678-ban az egri káptalan kapta meg, majd 1700-ban I. Lipót rendeletére az egri papnevelő tulajdonába került. A templom ekkor már rossz állapotban volt. Egy 1696-ban kelt leírás a templomnak már csak falairól beszél. 1720-ban romjait említik. A helyreállítás erkölcsi előkészítésében szerepet játszott Baranyi István remete, aki legkésőbb 1720-tól az egyházközösség területén élt. 1732-ben kezdték meg a munkát, és 1745-ben szentelte fel az újjáépített templomot gróf Erdődy Gábor egri püspök. Három szakaszban zajlott a munka. Először felépültek a déli mellékhajó, a kereszthajó és a mellékszentély falai, a főszentély és a két négyzetes pillér. Második szakaszban készült a templom boltozata és az orgonakarzat. A harmadik szakaszban megépítik a sekrestyét.

Míg a templomról meglehetősen sok adat maradt ránk, addig a mellette lévő monostorról szűkszavúan szólnak a források. Az 1696-ban készült leírásban a templommal együtt nagyszerű-

A Bükk hegységhez tartozó Bélkő aljában, az egri egyházmegyében fekvő, Háromkútról nevezett, a Boldogságos Szűz tiszteletére szentelt ciszterci apátságot 1232. május 16-án alapította II. Kilit egri püspök. Az apátság anyaaapátsága a pilisi monostor volt.

Az alapító II. Kilit minden bizonnyal a BÉL nemzetségből származott, így a Bélháromkútnak is nevezett ciszterci apátságot családi monostornak is tekinthetjük. Ezt az is alátámasztja, hogy a szállásbirtokos BÉL nemzetség nevét három helység viselte e tájon: Felbél, a mai Bükkszentmárton, Középbél, a mai Bélapátfalva, Albél, a mai

Az apátság belső tere

nek nevezett monostor falairól történik említés. 1733-ban már csak a lebontott és elhagyott monostor helyéről olvashatunk. Az 1829-es Canonica Visitatio szerint a bükkszentmártoni templomot 1734-ben részben a templom, részben a monostor romjainak anyagából állították helyre. Bármelyik irányból érkezünk és nézzük meg az épületet, latin kereszt formájú, keresztházas, bazilikás elrendezése a külsőn világosan felismerhető. A tömegkialakítás magja a latin kereszt alakú, nyeregterővel fedett központi épülettest, amely a főhajót, a keresztházat és a főszentélyt foglalja magába. Ehhez csatlakozik a két mellékszentély, a két mellékhajó és a sekrestye alacsonyabb tömege, félnyereg, illetve kontyterővel a központi templomtesthez támaszkodva. Tornyot nem látunk az épületen, és ez megfelel a ciszterci rend előírásainak.

Orbán Imre, MKE

Bemutatkozunk

Mottó:

*„A patak medre arra való, hogy a víz járjon benne.
De mi is megpróbáltuk.”*

2007. január 20-án a Kárpát Egyesület Ifjúsága megtartotta első túráját. Felnőtt túratársaink tavalyelőtti példáját követve úgy gondoltuk, hogy megtekintjük a Tarjánka-völgy csodálatos jégképződményeit, és a befagyott patakon a vízbe esés veszélye nélkül tudunk haladni. A jeges kaland után a kispánai Móré-várat is terveztük elfoglalni levezetésképpen. A márciust idéző tavaszi időjárás kissé módosította elképzeléseinket, de nem tántorított el bennünket a Tarjánka-szurdoktól. Bár jégbefagyott művészi alkotásokat nem láttunk, de bátran mondhatjuk, hogy nem bántuk meg a döntésünket.

Túránk „rövid” története

Ahogy az lenni szokott, a túrák legnagyobb „késleltetője” a budapesti közlekedés volt. Három irányból érkezünk, és Juli túratársunk elveszett a metrópótló buszok rejtelmeiben, így nem érte el idejében a gyöngyösi buszt. A helyzet előnye, hogy a következő buszon le tudott ülni. Ugyanis amikor „kis” 14 fős csapatunk + 1 kutya előreváltott jeggyel jelentkezett a felszállásra, a buszsofőr közölte, hogy ezeket a helyeket már eladták. Túravezetőnk, Zsuzsa néni bólintott, hogy ez így van, mi vettük meg, ha lehet, ne mások üljenek rajta. Erre az volt a válasz, hogy keressünk helyet. Találtunk.

Gyöngyösön toalett-rohamot tartottunk – volna, ha a pénzbedobós ajtónyitó működött volna. A fiúk sokszoros díj bedobálása után már be is jutottak, a lányok megkeresték az üzemeltető képviselőjét, aki arra érkezett oda, hogy az egyik apuka éppen beengedte a fiát, és az esetet csalásnak minősítve fizetés ellenében sem volt hajlandó kinyitni a női mosdót (mint többször állította, ez nincs benne a munkaköri leírásában). Mivel még nem csürdöngöltünk elegen a toalett körül, túravezetőnk még egy karbantartót is ugraszott, de azt legalább sikerrel. Még jó, hogy volt 40 perc átszállási időnk. Ezalatt Juli is elvergődött Gyöngyösig, így a domoszlói buszra már teljes létszámban préselődünk föl (szó szerint értendő). Mivel a Tarjánka-völgy bejáratánál nincs buszmegálló, ezért huszáros csatakiáltással megállítottuk a buszt a megfelelő földútnál, és már meg is kezdődött a túránk.

Bátor fiaink, Krisztián, Kristóf, Laci és Berci természetesen az első 30 méter után a mezőn törtettek, mivel megtetszett nekik valamilyen gaz, így létszámunk 15 fő + 1 kutya + 4 bazi nagy kórora duzzadt. Mindezekon kívül csak Ádám küszködött a hatalmas hátizsákjával (először jött túrázni, nem tudta, milyen kell), de hősiesen állta a sarat.

A patakig szárazon megúsztuk. Itt először Ádám lett vizes bokáig, aztán a többiek is. Mivel olyan szép volt a szurdok, hogy nem nagyon néztünk a lábunk elé, ezért egy-két elcsúszás is akadt. Minél szűkebb lett az út, annál óvatosabb lett a haladás, legalábbis a felnőttek számára, mert fiaink Krisztiánnal az élen úgy elszárguldottak előttünk a sziklákon, hogy több felnőtt erőteljes figyelmeztetésére volt szükség a lelassításukhoz. Míg a többiek csak előre araszoltak a mederben, a fiúk keresztbe-hosszába cikáztak a patakon át és a sziklafalakon is! De mindezekon felül láttunk sok-sok sziklaképződményt, vízesést, mohát-zuzmót-harasztot, valamilyen vízen táncoló rovarféléket, és egy szalamandrát is. Ez utóbbit kétszer is megszemléltük, mert odafelé úton annyira megzavarodott tőlünk, hogy még visszaérkeztünkkor is azt a sziklarepedést kereste, ahová elbújhatna.

Bokánkat megpihentettük a kőbányánál, bár ez is csak a felnőttekre igaz. Fiaink ugyanis Kristóf igen hangos csatakiáltásain fölbuzdulva ásványkeresésbe fogtak a hegyoldalban. Természetesen ez némi sziklagörgeteggel és iszonyú hangzavarral járt, hiába mondtuk, hogy az ásványok teljesen süketek, azért ugyan kár ordítani. Laciapu meg is jegyezte, hogy semmi pénzért nem menne pedagógusnak, mert vagy ő bolondulna meg, vagy a gyerekek. Ezek után már csak a hatalmas sziklákat kellett volna hazacipelni, amelyekben a gombostűfejnyi ásványokra leltek a fiúk. Szerencsére be tudtuk bizonyítani, hogy a kisebb kövekben is ugyanolyan ásványok vannak, így megúsztuk a kőhordást. Az utolsó patak-átkelésnél az addig száraz Bercinek is sikerült beviznie magát, így egységesen „átázva” indultunk a kishánai vár meghódítására.

Hosszú országúti menetelésre készülődtünk, így egy felnőtt – egy gyerek – libasorba álltunk, és nekiindultunk a kocsíáradat közepette a legközelebbi buszmegálló felé. Szerencsére mi győztünk, a busz még legalább negyed órával később érkezett. Ez alatt az idő alatt meguzsonnáltunk, fényképeztünk, energiától duzzadó fiaink pedig a megálló mögötti fűvön kezdtek életveszélyes kergetőzésbe első vérig. Ezután jött a busz, és percek alatt Kishánára értünk.

Elvileg egy helyi néni jött kinyitni a kaput, gyakorlatilag már nyitva találtuk, néni nélkül. Móré László annak idején úgy védte meg várát a töröktől, hogy harc közben pénzt szórt ki a réseken, így a törökök ostrom helyett bőséges pénzgyűjtési akcióba kezdtek, de a mi fiainkat ez sem tarthatta volna vissza a várostromtól. Fölfedeztük a katakombák lejáratait, a vár árkat a híddal, a templom maradványait, a külső- és belső vár összes zugát, és minden olyan helyet, amit általában 7-10 éves fiúk lelnek meg egy várromban. A felnőttek a feltárt részek fölé épített oda nem illő tetőszerkezeten szörnyülködtek. Ezután megérkezett a néni, és kinyitotta az addig zárt épületet is. Mindjárt első lépésben kalodába zárattunk, amit több fotó meg is örökített. Kiszabadulásunk után a vártorony lépcsőin egyensúlyoztunk föl a különböző emeletekre. Egyesek csak úgy repkedtek a meredek csigalépcsőn, mások tériszonnal küszködtek, a megfáradt felnőttekre pedig Buksi kutya vigyázott a várudvaron. Mivel erősen közeledett a hazafelé tartó busz, levonultunk a falakról. A várhíd alatt még egy megfagyott siklót is sikerült lencsevégre kapnunk. Míg Anci néni és Zsuzsa néni elrendezte a belépődíjat, megtekinthettünk egy szabadkéményes parasztházat is a vár udvarán.

Sajnos a leghosszabb napnak is vége szakad egyszer, így már csak a buszra szállás maradt hátra. Hazafelé menet a természet megajándékozott bennünket egy gyönyörű alkonnyal, aztán már sötétben Pestre érkeztünk. Itt minden gyereket párosítottunk a szüleivel és a megfelelő családai autóval, és ezzel véget ért a Tarjánka-szurdok – Kishána túra.

A következő túránkon Téged is várunk!

Résztevők: Buksi kutya, Csima Anci, Dankaháziné Csima Melinda, Dankaházi Bertalan, Hegedűsné Irénke, Hegedűs Krisztián, Kutsera Imre, Kutseráné Edit, Kutsera Kristóf, Magyar Zoltán, Majer Zsuzsanna, Nasr Ayad Ádám, Szabó László (Laciapu), Szabóné Ildikó (Lacianyú), Szabó Laci, Végh Julianna

Majer Zsuzsanna, MKE

Túra a Vlasics-hegységben és boszniai vártúrák II.

Haza sem értünk Boszniából, már azon szervezkedtem, hogy hogyan tudnánk még az idén visszamenni oda... Megfogott ennek az országnak a varázsa, a nyugodtsága, a szépsége. Persze az is kibívtat jelentett, hogy egy olyan országban járhatok, ahol évekkkel ez előtt még javában dúlt a polgárháború. Ez utóbbinak nyomát bőven lehet látni az országban, főleg a bosnyákok által lakott vidéken.

Nagy Péterrel ülünk az autóban és száguldunk Dunaújváros irányába, majd poroszkálóra fogjuk a 6-os főközlekedési úton, s így tart ez Pécsig... Úgy néz ki a „Jó Isten” sem akarja, hogy Pécsset el lehessen érni autópályán. Felvesszük Zsuzsát és Jenőt, s irány Drávaszabolcs, a magyar-horvát határ. Itt kisebb polémia kezdődik a boszniai vízumot illetően, de mivel nincs más hátra, mint előre átlépjük a határt. Horvátországban a már megszokott útvonalon haladunk, s délkörül elérjük a bosnyák-serb határt. Hosszabb várakozás után átgurulunk a Száva felett és belépünk Boszniába.

Doboj várában finom mézes pálinkával fogadják a látogatókat

Ha érdekei úgy kívánták, hátat fordított a magyaroknak, lepaktált a törökkel. A királyi udvarban inkább a nyílt ellenséget tartották jobbnak, mint az álnok barátot, így Hrvoje kegyvesztett lett.

1415-ban a török látva a bosnyák hatalmi harcot betört Boszniába, maga mellé állította Hrvojet és Doboj alatt megütközött a magyarokkal. A csatát elvesztettük, a királyi udvarban Hrvojet kifigurázó Csopor Pált, pedig ökörbőrbe varrva a Bosznába dobták. Ennyi a magyar vonatkozású emlék a doboji várban.

Folytatva utunkat a Boszna völgyében a következő megállónk Maglaj volt. A városkának és várának kevés magyar vonatkozású történelme van. 1878-ban az okkupáció idején a két pécsi huszárszázad itt szenvedett olyan mérvű vereséget, hogy vissza kellett őket rendelni Magyarországra. A városka felett trónoló dombon elterülő várból, melynek romjai nem csekélyek, remek kilátásban volt részünk, főleg a Boszna völgyére. A várból visszatérve megtekintettük még a Kursumli-mecsetet, amely egyedül álló Boszniában.

Doboj vára az első célpontunk, ahová kora délután meg is érkezünk. A várat Hrvoje Vukcic építtette, aki köznemesi sorból küzdötte fel magát a bosnyák vajda címig. 1393-ban hűség esküt tett Zsigmond magyar királynak, s ezért megkapta a Spalato hercege címet. Hrvoje tagja volt a Zsigmond által alapított és a királyság támaszát jelentő „Sárkányos Lovagrendnek”. A temperamentumos Hrvoje Vukcic nem lehetett kedvelt vendég a király udvarában, mivel Zsigmond megfosztja hercegi címétől. Ő azonban tartotta a kapcsolatot a királyi udvarral, még hozzá a király önálló politikát folytató feleségén keresztül.

Kilátás Maglaj várából

Vranduk várában érdemes a múzeumot is megtekinteni

látunk, s felszerpentineztünk 1650 méterre a Pecenkovic menedékházhoz. 22 óra után értük el a házat, már aggódtak értünk! A ház szerb nemzetiségű vendégeinek örömködése és a hideg vizes zuhany áldása kísért minket az ágyba. Jól aludtunk, ahányan volt majd annyi szobában...!

Itt a horkolás, mint tömegoszlató tényező jelent meg...meg éjfél után az egér, aki meglátogatta Jenő kenyeres zacskóját és megrágtá az Én hátizsákomat is.

Ragyogó reggelre ébredtünk! A Vlasics sziklás peremére kiülve elkészítettük reggeli fotóinkat, melyek témáját a völgy felett gomolygó pára, a hegyek és a Nap adta. A fényképek elkészítése után elindultunk a hegység belseje felé. Térképünk nem volt, nincs is, de nem is kell. Legalább is jó időben...

A Vlaska Gomila hegyet céloztuk be aznapi célként, de látva a hegy jellegtelenységét, inkább a Paljenik hegy felé vettük az irányt. Először makadám úton, majd ösvényen, végül meredek hegyoldalakon, úttalan-utakon haladtunk. Kerülgettük a dolinákat, a birkanyájákat és gyönyörködtünk a panorámában, ami a Vlasics fennsíkjáról tárult elénk. Már délután volt mikor a Paljenik TV tornyot hordozó tetejére értünk, s legnagyobb csodálkozásunkra kirándulókkal is találkoztunk. A hegytetőt sem kerülték el a harcok. Lövészgödörök, légvédelmi állások amerre a szem ellát. A Paljenik 1918 méter csúcsáról visszatértünk a makadámútra és elgyalogoltunk a Vlasics déli szikla letöréseibe.

A Vlasics déli oldala sokkal látványosabb

A kora esti órákban értünk Vranduk várába, s bizony Péter minden angol nyelvtudására szükség volt, hogy megtekinthessük a várat. Tudniillik telefonon kellett hívni a várgondnokot, aki egy középkorú bosnyák hölgy volt. Már szürkületben tekintettük meg a várat és a kis múzeumot, de megérte. A várat körül öleli a Boszna folyó, és világosan a kilátás is pazar lehet. A vár valaha Felső-Bosznia kulcsa volt, ostromot nem kellett kiállnia. A török időkben a börtön szerepét töltötte be, ide hurcolták az elítélt kádikat, bírókat és a vár kútjába ölték őket.

Teljes sötétségben ereszkedtünk le a várból, s jutottunk el Zenicába, majd Vitézbe, s végül Travnikba. A hegyre vezető utat könnyen megtaláltuk.

Útban a Paljenik csúcsra

A hátralévő időt fotózással és pihenéssel, valamint háborús „ereklyék” gyűjtésével töltöttük. A szokásos esti foglalatosságokon túllépve, egymásnak horkolás és egermentes jó éjszakát kívánva elaludtunk.

Hűvös, de tiszta reggelre ébredtünk. Viszonylag korán elindultunk, mert előző nap betájolt irány szerint sokat kell gyalogolnunk. Először visszaereszkedtünk egy mély, sziklás vízmosáson az üdülőházakkal tarkított kisebb fennsíkra, majd toronyiránt haladva közelítettünk a Karagrics hegyre. Szerencsénkre találtunk egy köves utat, amely a hegy alá vezetett, így nem kellett félnünk az eltévedéstől és a kóbor aknáktól...

A Karagrics tulajdonképpen a Vlasics nyugati oldala, s végig szikla letörések mellett haladhatunk el. A táj gyönyörű, a kilátás nagyobb volumenű, mint az előző nap volt. A sziklás gerincen haladva, folyamatos kapaszkodóval értük el a Karagrics 1678 méteres csúcsát, ahonnan páratlan kilátásban volt részünk. Az őszi erdő színei és a felhők játéka tette feledhetlenné ezt a napot.

Hosszabb ebédszünet után visszaindultunk a Pecenkovic menedékházhoz, most a Vlasics déli pereme mentén. Ekkor hozzánk szegődött egy kutyus. Végig kísért minket a házhoz, sőt az éjjel is ott töltötte, már, mint házon kívül.

A Pecenkovic házban búcsúestet tartottunk... mivel mi voltunk ez évben az utolsó vendégek. Sörözés, beszélgetés a bosnyák gondokkal és pakolás.

Az éjszaka fagyott, s szerintem a hó sem várattott magára sokat a Vlasicson. A Szarajevói Téli Olimpia idején, a Jahorina helyett, mint pótolimpii helyszín volt kijelölve. A menedékházban talált fotókat nézegetve, nagy télisport élet lehetett itt valamikor... a háború előtt. Jelenleg a hegység kisebbik fennsíkján építenek üdülőhelyeket és sífelvonókat. A Vlasics stabil hó helyzetét tekintve, rövid időn belül hallani fogunk róla, mint ajánlott síterepről.

A visokoi Nap piramis feltárása. Részletes ismertetőt kaptunk a képen látható úrtól

A Pecenkovic turistaház, háttérben a Paljenik csúcs

A hegyet elhagyva, először Travnikban néztünk széjjel. Sajnos a várat zárva találtuk, így megint csak kívülről láthattam. Az egyik könyvesboltban találtam a magyar-bosnyák közös történelemre utaló könyvet, de ára (70 Euro) és vastagsága (10 cm) miatt inkább nem vettem meg. Vajon nálunk ki fogja részletesen feldolgozni, e két nép közös történelmét?

Travnikot elhagyva Visokoba autóztunk, ahol a „Bosnyák Piramisokra” voltunk kíváncsiak. Engem nem győzött meg a látvány, hogy amit feltártak az piramis lenne, de hát Én, Én vagyok. Péter szerint akár az is lehet...

Mióta a hír szárnyra kelt a régész társadalom jelentős része foglalkozott már a témával, és szinte kivétel nélkül elutasítják mind a felfedezést, mind a felfedező, az Amerikában élő üzletembert, Semir Osmanagic-ot. Volt olyan tudós is, aki egy az egyben kijelentette, hogy az egész piramis história nem más, mint a tömegek átverése, Osmanagic azonban kitart állításai mellett. Először 2005 áprilisában tett említést a különös

Helyi kísérőnk és a Nap piramis részlete

dombokról, majd az előzetes ásatások során rejtélyes táblákat talált, amit egy a domb körzetére nem jellemző kőből alakítottak ki. Műholdfelvételeket, hőkép elemzéseket és radarméréseket végeztek, melyek mind bizonyítják egy piramis alakú szerkezet létezését, tette hozzá Osmanagic. Az elemzésekhez fényképek is társulnak. A közölt fotókon kőlapok sora látható, amit nem sokkal a talaj és a növényzet alól ástak elő, azonban a régészek többségét ezek sem győzték meg. Anthony Harding, az Európai Régész Szövetség elnöke szerint a felvételek nem bizonyítják, hogy emberi alkotásról lenne szó, illetve maga az építmény Osmanagic által megbecsült 12 000 éves kora is szúrja a szakértők szemét. A kritikusok

az is felhánytorgatták, hogy Osmanagic nem rendelkezik semmiféle régészeti képzéssel. Mark Rose, az Archeology magazin szerkesztője szerint hiba hitelt adni egy olyan önjelölt régész szavainak, aki szerint a maják az atlantisziak leszármazottai. Emellett a Viszoko mellett dolgozók többsége egyszerű helyi bérmunkás, nincs köztük szakértő, így a hivatásos régészek attól tartanak, hogy a háború után jó sajtóra éhező Bosznia-Hercegovina gyors publicitáshoz jutása a gyakorta hosszadalmas tudományos feltárási folyamat rovására megy majd. A helyszín bejárásakor tudtuk meg, hogy 5 piramist sejtene a kutatók, s háromban, a Nap-, Hold-, és a Sárkány Piramisban már ásatások folynak. Mi az idő rövidsége miatt csak a „Nap Piramisát” tekintettük meg. Meg kell azonban jegyeznem, hogy a „Hold Piramisáról” azóta már láttam fotókat és nagyon érdekesnek találtam. Főleg a hegy anyaga miatt. Az ugyanis terrakotta.

Visokot elhagyva, Fojnica felé vettük az irányt, ahol a ferences kolostort szerettük volna megtekinteni. Fojnicát körbe vevő vidék teljesen más az eddig tapasztaltaktól, itt ugyanis horvátok laknak, s a városka rendezettségével, tisztaságával akár Horvátországban is lehetne. A kolos-

Bogumil sírkövek. Hátérben a ferences kolostor, Fojnica

tor 15. századi épülete elpusztult, a ma álló 1889-ben építették 1 kilométerre a régi helyétől. A formához mintaként a Szent Péter bazilikát vette az építész. A kolostor könyvtárában 40 ezer könyv van, köztük több ősi kódex. Itt látható az egykori nemesi családok és a városok címerének gyűjteménye. A dokumentumok között 4000 török nyelvű, köztük 1463-ból az a szultáni oklevél, amelyben a ferencesek engedélyt kapnak a szabad működésre. A polgárháború előtt mintegy hatezer muzulmán és ötezer katolikus élt a városban. A háború alatt a katolikusok száma húszra csökkent, mert a többség elmenekült. Ma ismét háromezer-ötszázan vannak. A településen gyógyvíz is található, amely az egész egykori Jugoszláviában népszerű. Főleg a reumára hatásos. Sípálya is van a település közelében. A kolostort és a szálloda parkjában található bogumil sírköveket megtekintve, elindultunk a „tortúrára”...

A Vranica-hegységben található Prokoskó-tóhoz szerettünk volna eljutni, ami sikerült is. Késő délután értünk fel a tóhoz, tíz kilométert mentünk 2 óra alatt (autóval...). A tó körül egy juhász falut találtunk, milliő bodegával és juh karámmal, süvítő széllel, 5 fokos „meleggel”...

Péter és Jenő áldott, hogy ide jöttünk, Én a pokolba kívántam magam az elvesztegetett időért.

Kilátás Jajce várából

Bogumil katokomba részlet, Jajce

A meredek sziklára épült Ključ vára

Lefelé jövet rövidíteni akartam, de eltévedtünk (kifogyott alólunk a járható út), majd defektet kaptunk. 23 óra már elmúlt mikor megérkeztünk Vinacba, a szállásunkra. Mivel előre nem foglaltam szállást, így felzörgettem a „háziakat”, de Ők a vendéglátásból élnek és így örömmel adtak szállást négyünknek. Jót aludtunk, szép éjszakát töltöttünk az út menti panzióban.

Ötödik napunkon az irányt Jajca felé vettük, s fél napot töltöttünk a városban. A városka történelmi bemutatását az előző írásomban már megejtettem, így ettől most eltekintek. Megtekintettük a Szent Lukács templom romjait, a fellegvárat, a Medve tornyot, a Mithrasz szentélyt, a bogumul katakombákat és a Ferences kolostort. Az ebédet a Pliva folyó mellett fogyasztottuk el, a közel 400 éves malmocskák közelében. Az idő ősziére fordulása miatt nem sokat időztünk, hanem Ključ várába indultunk.

A várról kevés információval rendelkezem, csupán annyit tudok róla, hogy Hrvoje Vukčić építette, s innen csalták el a bogumil főurak az utolsó bosnyák királyt, Stevan Tomasevicset Jajca alá, ahol is a török előbb megnyúzta, majd lefejeztette. A vár egy szikla szoros bejáratát őrzi, és egy meredek szikla élre építették. A vár viszonylag épségben megtalálható ma is és remek a panoráma az észak-nyugat bosnyák vidékre.

Ključ várát elhagyva, Banja Luka felé vettük az irányt, s a főközlekedési út forgalmát felhagyva, mellék utakon közlekedtünk. Az út során találkoztunk lelőtt helikopterrel, repülővel, kiegészítve laktanyákkal és elsősorban gyönyörű tájjal.

Mire Banja Lukába értünk már csepergett az eső, s vigasztalanul esett egészen Pécsig. Itt Pétertől elbúcsúztunk, aki egyedül továbbhajtott Budapesre...

Az idő rövidsége miatt sajnos pár felkeresendő „objektumot” ki kellett hagynunk, de sebj Bosznia jövőre is vár. Most már minden pénz, autó és túratársak kérdése.

A túra résztvevői: Békési Zsuzsanna, Kokány Jenő, Nagy Péter és Orbán Imre.

írta: Orbán Imre, MKE

fotó: Orbán Imre, Nagy Péter

A Kis Fátrán keresztül

Gyelán Győző írása, *Turistaság és Alpinizmus* 1918-19. IX. évfolyam, 5. oldal
(Az írást az eredeti helyesírással közöljük)

Kiadós zivataros eső után hűvös májusi reggelre ébredünk: pünkösöd vasárnapja van. Bár a hegyeket még sűrű köd fődte, a nap éltető sugarai aranyhálóval vonják be a vidéket s megvolt a reményünk arra, hogy jó időnk lesz, bár számolnunk kellett esetleges nyári zivatarral. A ruttkai állomásra érve csakhamar elkövetkezett az indulás ideje, s öten – a M.K.E. tagjai – beszállunk a Zsolna felé haladó vonatba. Várnára érkezve, leszállunk és bevárjuk a M.T.E. és a Gyopár Egylet tagjait, kik a fővárosból jöttek és csatlakoztak hozzánk. Vonatjuk csakhamar befutott az állomásba s a 8 tagú társasággal megismerkedve elhelyezkedünk a készen álló létrás szekereken, melyek Terhelyre vittek.

Rövid idő alatt elérjük Várnát, majd Strázsa községet; a Varinka patak állandó kíséruől szegődött hozzánk s az országút baloldalán rohant sebesen tova a Vág felé. Lovaink gyorsan szelték a kilométereket s az országútról remek betekintésünk volt a közeli sziklás völgyekbe. A Kis Fáttra hegység nyugati oldala mutatkozott be; a csúcok és gerincek, a még hóval borított szakadékok vonták magukra figyelmünket. Régi ismerősként üdvözljük a sziklás Nagy Suchit és szemléljük az előtte elterülő erdővel borított hegyeket.

Egy óra mulva elérjük Trencsén-Bella községet. Az országúton tót menyecskek és asszonyok, itt-ott egy-egy idősebb paraszt társaságában siettek a templomba az ünnepi nagy misére. Ez alkalommal elő-került a ládafiókból az ünneplő ruha s valóban festői látvány volt az izléses népviselet. Az országút itt-ott meredekebbé válik s ilyenkor élünk az alkalommal, hogy a lovaknak megkönnyítsük a munkát és már félig elgémberedett végtagjainkat újra működésbe hozzuk. Elhagyva a Branyica völgyet mindjobban feltűnnek a Sokolje és Boboty bizarr sziklafalai, míg baloldalt a messze távolban a Beskidek nyulványainak dombjai látszanak. A természet e szépségeit figyelve, észre sem vesszük, hogy már Terhelyen vagyunk. Szekerünk Kasztelovics József kereskedése előtt áll meg, hol mindenki iparkodik hátizsákjának tartalmát kiegészíteni.

Majd megkezdjük a gyaloglást. Buxbaum vendéglője mellett letérünk az országútról s a patak mentén haladunk tova. Nemsokára elhagyjuk Terhely utolsó házát s néhány perc mulva már a Vratnai völgy bejáratánál vagyunk, régi malom romjai mellett. A vidék minig érdekesebbé válik: óriási sziklafalak merednek az égnek, szebbnél szebb alakjukat nem győzzük eléggé csudálni, egy megkövesedett ló, a csuhás barát alaku szikla vonjakat magukra figyelmünket, mellettünk pedig rohog a patak vize, amint a sziklák alján számtalan kaszkádban alábukva, féhéren tájtékozva rohan tova.

Félóra mulva tágul a völgy, a sziklák elmaradoznak, üde gyepon haladunk: kiértünk a szorosból. Két oldalt fenyveserdő, majd keleten kibukkan a Nagy-Rosudecz sziklás teteje. Csobogó patak partján keressünk alkalmas helyet az ebéd elfogyasztására, közbe pedig szemügyre vesszük a környező csúcokat, míg a társaság egy része napfürdőzve pihen. A nap közben tulhaladta a delelőt, majd felhők válnak láthatókká, mindig nagyobb és nagyobb számban; egyszerre csak eltűnik a Rosudecz, ... mennydörgés reszketteti meg a levegőt. Gyorsan összeszedjük holminkat s a templomból hazatérő legények közül felfogadva egy vezetőt, sietve elindulunk (2 ó. 25 p.). Utunk az észak-déli irányban húzódó Vratne (öreg) völgyben vezet a régi major mellett. Közbe újra kisüt a nap, forró sugarai kinyalják verejekünket, míg a réten haladunk; nemsokára azonban fiatal erdőbe jutunk; majd összeszűkül a völgy, közbe a nap is abba-hagyta abbéli szándékát, hogy jól megizzasson, az azurkék ég újra beborul, míg a magasban villámlik és dörög. 750 m magasságban lehetünk, midőn vezetőnk egy faiskola közelében hirtelen letér az elég jó karban levő szekérútról s neki vág a sűrű bozótnak. Néhány lépés után át kell kelniünk a patakon s legnagyobb

bámulatunkra ott kis fahidat találunk, azontul pedig szépen kiépített egyenletesen emelkedő cserkészsövényre bukkanunk, mely egész a menházig, sőt még azon túl is vezet. Most már kezdjük megérteni, miért emlegeti valamennyi turistakalauz, hogy okvetlenül vezetőt kell felfogadni; hiszen a cserkészsút kezdete oly ravaszul van elrejtve, hogy idegen azt bizony sohasem találja meg. Teljesen elegendő azonban, ha a vidéket nem ismerő turista odáig fogad fel vezetőt, tovább az utat már nem lehet eltéveszteni.

Szerpentinutunk a hegyhát keleti oldalán vezet sűrű őserdőben, majd áttér a hegyhát nyugati oldalára. Közben ritkul az erdő és szép bepillantást nyerünk a megjárt völgyre. Az erdőben itt-ott sziklafalak merednek az égnek, ilyen sziklafal melletti vízmosásnál utunk kétfelé ágazik (kb. 1100 m.) Szemközt velünk öreg bükkfát fedezünk fel, melynek kérégebe háznak körvonalai vannak bevésvé, alatta egy jobbra mutató nyíl: az útjelzésnek igen kezdetleges módja, mivel nehezen vehető észre.

Utunk meredekebbé válik, az őserdő kisebb fáknak és cserjéknek enged helyet, a kilátás tágul, végül 5 ó. 30 perckor a Majláth menházhoz érünk.

A Majláth menház, melyet a M.T.E. vágvölgyi osztálya épített 1895-ben, kb. 1350 m magasságban fekszik egy kis réten. Nehány lépésre északra kiálló sziklának lapos tetejére érünk, ahonnan remek kilátás nyílik a ma bejárt vidékre (Fuchs kilátó). A menház maga két szobából áll: a nagyobbikban padok és asztalok, a kisebbikben széna, ahol kb. 6-8 személy elfér; a többi a padlásra szorul.

A menház déli oldala mellett vezet épített, de már rossz karban levő út a 4 percnyi távolságban folydogáló csermelyhez. Megtöltjük kulacsainkat, megfőzzük vacsoránkat, majd a Fuchs kilátón összegyülekezve tüzet rakunk. A nap biborvörös sugarai megvilágítják a Krivány gerinc havas oldalát s a szemben levő Rosudecz szikláit. Csakhamar eltűnik azonban s az esthomályban érezhető hűvösséget tűzünk teszi elviselhetővé. Folyik a beszéd, szóba kerülnek a Fátra hegység rejtett, nehezen hozzáférhető szépségei, terveket szüvünk a Fátra hegység feltárására, hogy a gyengébb turista is lelki gyönyörűséget találhason azok szemlélésében, a vidék ismertetésére, hogy a magyar turisták is keressék fel páratlan vidékünket mentől nagyobb számban s ne csak a sziléziaiak egyedül; ha már az ő érdemük, hogy ezen hegyvidéket – hogy úgy mondjam – felfedezték és kultiválják, látogatják, egyengessük legalább az utat, hogy minél kisebb fáradsággal legyennek a szép helyek megközelíthetők.

Ezalatt mindjobban besötétedik, majd nemsokára kibukkan a hold. A parazsat szétszórva mi is nyugovóra térünk, hiszen holnap elég nagy túránk lesz még.

A padlásan levő szénában hajtjuk álmora fejünket. A zsindeletetőn néhol rés van, azon tódul be az éjszaka hűvös szellője, s a csillagok némelyike is kíváncsian kandikál be az alvó társaságra. Csak én hánykolódom ide-oda, az erős némaság miatt nem tudok aludni s gondolataim visszakalandoznak az előbbi tervezgetésre. Eszembe jutnak a Fátrában véghezvitt szebbnél-szebb túráim, sorra gondolok a szép helyekre, melykhez mind egy-egy kellemes emlék fűz; de eszembe jutnak a fáradságok is, melyeken keresztül kellett mennünk s amelyek a vidék eddigi feltáratlanságának következményei. Még álmomban is ezeken tündööm.

Hangos madárcsicsergésre ébrednek fel reggel 1/2 5 órakor: az erdő felébredt. A társaság is lassan felszedelőzködik s 6 órakor indulunk. A cserkészsövény szerpentinjei keresztül vezetnek a fiatal erdőn, de csakhamar véget ér meredek mély szakadéknál, mely még tele van keményre fagyott hóval. Némelyikünk megpróbálkozik a hóval telt hasadékon átjutni, de miután kellő felszerelés hiányában a dolog nem minden veszély nélküli volt, a társaság többi tagja szétszéled a havasi réten s ki hogy boldogult, felmászott a helyenként meredek lejtőkön. Már előzetesen megbeszéltük, hogy legkésőbb a Kriván tetején találkozunk.

A havasi réten áfonyabokrok közt haladunk, később a sötétkék gentiana tarkítja a zöld pázsitot. Másfél óra alatt felértünk a trencsén-turóci határt képező Kriván csúcsra (1711 m), a Fátra hegység legmagasabb pontjára, melyről a népdal is megemlékezik: Tul a nagy Krivánon, zólyomi határban ...

Szép kilátás jutalmazta fáradozásunkat; északon a Vratnai völgy, a Rosudecz és a Nyugoti Beszkidek, északkeleten az árvai Magura, háttérben a Babiagura, keleten a Fáttra hegység gerince, mögötte a Chocs és a Liptói havasok (a Magas Tátrát a párás levegő miatt nem láthattuk), délkeleten az Alacsony Tátra a gyömbérrel és a Prasiva hegység; délen végigsiklik tekintetünk a turóci fennsík és a Nagy Fátrán, a Czerni Kamennel, Ploskával és Krizsnával, nyugaton pedig a Rajeci havasok látszanak s a morva határhegység a Lissa Horával.

Bőséges reggeli után folytatjuk utunkat; leszállunk a Smilov nyeregbe, (a Kriván és Hleb közt), majd utóbbit baloldalt hagyva átraverzálunk az alatta levő nyeregbe, útközben régi ismerősként üdvözöljük a Révay kunyhót, mely messze alattunk húzódik meg szerényen az erdő szélén. Felérve a nyeregbe feltűnik előttünk a Hromove és Uplaz; alpesi réteken keresztül ereszkedünk le a kettő közti nyeregbe; utóbbihoz közel az Uplaz patak forrását érintjük, mely kristálytiszta tör ki a föld alól és a Suttói patakba folyik.

A nyeregből meredek füves lejtőn leereszkedünk a Mózesforráshoz (1220 m). Mint a neve is mondja óriás sziklafalból tör elő a víz, több hatalmas sugárban és rögtön valóságos patakot alkot. Itt várjuk a hátramaradottakat s kis pihenő után lemegyünk a Suttói vizeséshez. A patak medre mellett folytatjuk utunkat, amint később kisült, a helyes útról letérve. A völgy annyira szűkül, s a patak oldala annyira csuszós, hogy kénytelenek vagyunk a meredek erdős hegyoldalban előre-törtetni. A völgy tágulásával ismét letérünk a patakhoz s annak medrében haladunk tova. A természet teljes vadságában mutatkozik be s csak a vizesés előtt kezd barátságosabbá válni a vidék. Sok küzködés és vergődés után közvetlenül a vizesés felett vagyunk. Pesti barátainknak megmutatom egy kiálló sziklafalról az alattunk levő mélységet, a vizesés sziklafalát s az apró mozgó alakokat, kik már leértek a vizeséshez. Majd leszállunk – most már a helyes úton – a vizeséshez s a pestiek a „Fáttra gyöngye” láttára, a természet e csodaszép helyét nem győzik eléggé bámulni és csodálni.

Lassan-lassan összeverődik az egész társaság, majd az utolsó ebédet elfogyasztva a dörgés és a sűrűn tornyosuló felhők távozásra figyelmeztetnek. Alig indulunk meg, nyakunkba szakad a záporosó, de mintha a Mindenható is megsajnálta volna bennünket, hogy így szép és jól sikerült túra után a természet iránti rajongásunkat így módon lehűtse: a zápornak egyszerre csak vége s néhány perc múlva újra kisüt a nap. A patak mentén haladunk felfelé, hol erdőben, hol utilapuk közt, hol a vízből kiálló köveken, hol rozoga, rögtönzött hidakon tizenkilenceszer kellett a patakon átkelnünk. Végül tágul a völgy, az első emberi hajlék válik láthatóvá, amellet elhaladva felhágunk a Fáttra gerincnek a vasuti alagút feletti nyergébe, majd leszállva a vasúthoz, annak mentén haladunk Kralovánba. Itt Freyer Leo barátságos turistaszállójában töltjük a hátralevő időt, megbeszéljük a kirándulás egyes mozzanatait s a vonat behaladásával azzal bucsuzunk pesti barátainktól: „Mielőbbi viszontlátásra a Fáttrában!”

Gyelán Győző (1898- ?)

Postatiszt. Az MKE titkára (1927-30-), alelnöke (-1939-), a Gazdasági Bizottság tagja (1930), a Fáttra Osztály társelnöke (1930-37-), az MTSZ Irodalmi- (1936-41), Sajtó és propaganda (1939-41) Bizottság tanács tagja (1939-), a Postás SE választmányának tagja. Több előadást tartott, főleg a Kis- és Nagy Fáttra és az Alacsony-Tátra vidékéről. Résztvett az MKE lapjának, a Kárpáti Lapok szerkesztésében (1927), a Kárpáti Hangok társszerkesztője volt (1936-1939). A Turistaság és Alpinizmusban is jelentek meg cikkei: Barangolások a Magyar Érchegységben, A Kis Fáttrán keresztül. (Forrás: A magyar hegymászás és turizmus arcképcsarnoka)

A cikk folytatása a <http://www.karpatgyesulet.hu> internet oldalon.

Összeállította: **Péntek Attila**

Az „első”. Köszöntsünk együtt Újévet!

A címbeli megnevezéssel hirdetett túrát a Kárpát Egyesület, Eger 2007. január első szombatjára. Az ilyenkor szokásos évnytitó bemelegítő gyaloglás a *Berva – Berva-tető – Guba ház – Leshely – Berva* útvonalon szép, tavaszi időben valósult meg. Fokozta a könnyű, kényelmes séta emelkedett hangulatát a rég nem látott túratársak részvétele. Az újévköszöntőre a Leshely közeli, egyesületünk bérleményében lévő Les házban került sor, ahol hosszabban elidőzött harmincfős csapatunk. A bemutatott felvételeinken néhány jellegzetes pillanat bemutatásával emlékezünk a kb. 7 km hosszú és 260 m szintemelkedésű kirándulásra.

A Guba rét színtoltja lesz a Kárpát Egyesület, Eger tagjainak segítségével újjáépítendő Guba ház. A szerkezetkész épületen bőven lesz mit tenniük az idén

Bónusz György az ételről gondoskodott

A túrát Köves Gyula vezette